

1. Az ünnep jelentése

Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepe tartalma szerint éppen úgy az Úr ünnepe, mint Szűz Máriáé, s ezért a liturgiában több neve is van. *Gyertyaszentelő Boldogasszony* a neve azért, mert ezen a napon gyertyát szentelnek és gyertyás körmenetet tartanak, és a hívek a szentmisén szentelt, égő gyertyákkal vesznek részt.

Mária megtisztulása

a neve azért, mert Mária a zsidó törvények iránti engedelmességből az Isteni gyermek születése után 40 napra a Mózes törvénykönyvében meghagyott módon bemutatta a tisztulási áldozatot a templomban.

Jézus bemutatása

a zsinagógában a neve azért, mert ezen a napon mutatták be Jézust, mint elsőszülöttet a templomban, és szentelték szülei Istennek. A keleti liturgiában

Hypapanie

a neve, azaz: találkozás (Occursus Domini), mert ezen a napon találkozott Isten Fia először papságával. Ezt az ünnepet Jeruzsálemben valószínűleg már a IV. században, az Úr ünnepének tartották, és csakhamar nyugaton is elterjedt. Az örmények „az Úr érkezése a templomba” néven nevezték. A bemutatás ünnepéhez, a Karácsony rendszeresítésével Mária tisztulásának ünnepe is csatlakozott, így Mária-ünnep lett belőle, Rómában pedig a Sancta Maria Major-bazilika stációs ünnepe.

Eredetileg azonban, tartalma szerint pedig még ma is, ez az ünnep az Úr ünnepe. Isten Fia már születésekor találkozott a kiválasztott néppel. Az egyszerű pásztorok csodálkozó hódolata ezt jelentette. Ezen a napon azonban a szent törvények értelmében először találkozik a templomban a papsággal és a prófétákkal, a maga örök papságának előképeivel. Az Úrnak ez a találkozási szolgálójával – a Vőlegény találkozási menyasszonyával – az ünnepi liturgia első és legmélyebb gondolata. Egyúttal azonban Máriának egy olyan törvény iránt tanúsított alázatos engedelmességét dicsőíti; amely bár mindenkire érvényes volt, de őreá nem; s ezáltal kiváló Mária-ünneppé is válik. Jézus bemutatása a templomban, illetve égi Atyjának való szentelése a gyertyaszentelésnek (megszentelt világosságnak) mai szertartásában jut kifejezésre a legszebben.

2. A gyertyaszentelés

A gyertyák az oltár szentlecke-oldalán vagy ha főpap végzi a szentelést, a főpapi trónus mellett vannak előkészítve. A szentelő pap lila ruhában öt hosszabb imát mond a gyertyák felett, meghinti azokat szenteltvízzel, tömjénnel megfüstöli, s aztán elosztja őket a papság és a hívek között. Eközben az énekkar Simon dicsőítő énekét énekli és közbeiktat egy antifónát.

A lila szín, valamint az az ima, amellyel a körmenet kezdődik, talán azon bűnbánó, gyertyás körmenetek maradványa, amelyek a bűnös pogány Luperkáliák ellensúlyozására Rómában szokásosak voltak. A pogányság legyőzése után ezt a bűnbánó körmenetet a Gyertyaszentelő Boldogasszony szertartásába olvastották be. Jeruzsálemben és a keleti egyházban általában, ahol Jézus bemutatását először ünnepelték, Mária templomba vonulásának emlékére mindig gyertyás körmenet volt, mert ő „a népek felvilágosítására szolgáló fényt” vitte oda. „Gvújtsatok örömmel világosságot az igazi világosságnak ... fénnel a kezünkben akarunk elébe menni ... mint Jézus világosságának gyermekei, gyertyáinkat az igazi világosság elé akarjuk vinni.” – „Senki se maradjon el a gyertyás körmenetektől. Azért tartjuk kezünkben az égő gyertyát, hogy a Megváltó isteni fényét jelképezzük, amely mindent az örök fényességgel áraszt el, és hogy különösképpen jelezzük lelkünk tisztaságát, amellyel Krisztus elé járulunk.” (részletek egy V. és VI. századi prédikációból.)

3. A világosság szimbóluma

A világosságnak a liturgiai használatban többszörös jelképes jelentése van. Jelképe először az örök *Istenségnek* (mint a tűzoszlop a pusztába való vonuláskor) és azután az istenemberi *Megváltónak*

, aki a föld világossága lett, és jogot nyert az örök égi fényességre (a húsvéti gyertya és húsvéti tűz). „Isten világosság és sötétség nincs benne.” (1 Jn 1,5) És Isten a maga isteni fényéből árasztja az imádandó „világosságot a világosságból”. És ez a kettős világosság (az Atyának és a Fiúnak jelképe), de amely mégis egy fény (az egy Isten világossága) egyesül és kiárad a Szentlélek hasonló módon örök világosságában és a szeretet örök fényében. A világosság tehát harmadszor a *Szentlélek*

kegyelmét is jelenti (Pünkösöd), mely által a lélek megtisztul és Isten világító képmásává válik. (Az izzó parázs, a fénné változó viasz vagy olaj, mind ezt jelképezik.)

Az égő gyertya jelképezi továbbá magát az *Istenembert* is. Tiszta viaszból készült ez a gyertya, melyet a szűzies méh állít elő. (A viasz az Istenember emberi, a láng az isteni mivoltát mutatja.) És legvégül a viaszgyertya a tiszta istenszerető lelket is jelképezi, míg a zsiradékból készült faggyúgyertya a bűnöst. (A liturgia gyertyát használ a keresztelési, bérmlási, esküvői szertartásban, valamint az utolsó kenetnél halotti gyertyákat, végül felajánlási gyertyákat adnak át a papszentelési, szerzetesi fogadalmak alkalmával.)

4. A körmenet

A gyertyák megszentelése után a papság és a nép körmenetbe sorakozik. Az énekkar belekezd a szokásos megnyitó antifónába. Utána a pap egy imát mond. Most a megszentelt gyertyák fényében, s a régi ünnepi énekkel megindul a körmenet.

Az énekek az egész körmeneti ünnepet méltán bekapcsolják a karácsonyi liturgiába és lendületes költészettel ünneplik a Hypapantét: az Úr találkozását. A körmenetben résztvevő hívők pedig, mint egykor Mária és Simon a valóságban, most ők a gyertya jelképében, de misztériumos valósággal azt hordozzák kezükben, aki tanítása, példája és kegyelme által életüknek útját megvilágítja és lépéseiket az örök világosság felé irányítja.

5. Az ünnepi mise

Ha a körmenet a templomba visszatért, kezdődik a fehér színben mondott ünnepi mise. Énekeinek és miseszövegeinek tárgya ismét Jézus bemutatása a templomban, és a jelenlévő hívők az égő gyertyákat legalább az evangéliumnál és az Úr változásától az áldozásig kezükben tartják, annak emlékére, akit jelképeznek.

Ez a fényekkel teli istentisztelet február 2-án, negyven nappal Karácsony után, az egyház vallási életének ma, is egyik legnagyobb szerűbb színjátéka, a karácsonyi liturgia valóban méltó befejezése. A csillagfényes szent estével kezdődik ez a liturgia, a titokzatos csodacsillag által kísérve ebben a mélyértelmű örömeikkel kísért fénykörmenetben és gyertyafényes misében méltó befejezést nyer. Aki szívvel lélekkel résztvett ezen a befejező istentiszteleten, benső megindulással és lélekben megerősödve hagyja el Isten házáat és élethívására ismét magával viszi a Krisztusban való erős hitet. Ha a Gyertyaszentelő már nem is tartozik a kötelező egyházi ünnepek közé, mégis érdeke mind a papságnak, mind a népnek, hogy a gyertyaszentelő mise gondos megtartása és az azon való részvétel által megakadályozza, hogy az csakhamar sekrestyei régiséggé váljék.

Szentséges tisztelettel vegyük át a megszentelt gyertyát a pap kezéből, és lássuk abban annak jelképét, akit Karácsony idején a világ világosságaként dicsőítünk. Hordozzuk alázatos hittel és mélységes hálával ezért, mert az üdvösség fénye lelkünkben is kigyúlt és az örök élet gyümölcseit érleli. Szemünk az egész karácsonyi idő alatt egy gyermekre függ, aki az égből jött, hogy bennünket az égbe emeljen. Isten csodatevő ereje gyermeki alázatában rejlik. A karácsonyi idők kegyelme lelkünkben is csak abban a mértékben fog gyümölcsöt teremni, amilyen mértékben mi is gyermekek tudunk lenni.

A gyertyaszentelés harmadik könyörgése

Úr Jézus Krisztus, igaz világosság, ki megvilágosítasz minden e világra jövő embert, áraszd áldásodat ezekre a viaszgyertyákra és szenteld meg azokat kegyelmed fényével és engedd kegyelmesen, hogy valamint e gyertyát meggyújtva látható tűzfénnyel eloszlatták az éjszaka sötéttségét, úgy a mi szívünk is a láthatatlan tűz, azaz a Szentlélek fényessége által megvilágítva, minden vétkektől ment legyen és így lelkünk megtisztult szemével azt szemlélhessük, mi előtted kedves, üdvünkre nézve pedig hasznos, hogy így e világ homályos viszontagságai után a soha meg nem fogyatkozó világosságra eljutni érdemesek

lehessünk; te általad, Jézus Krisztus, a világ Megváltója, ki a teljes Szentháromságban élsz és uralkodol. Amen.

/Az ünnep ismertetése a Szunyogh Xavér misszáléból/